

**Andrzej Kostrzewski¹, Iwona Piotrowska², Dawid Kozubek³,
Maria Paluszkiwicz⁴, Adrian Cierniak⁵**

¹ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych

Instytut Geoekologii i Geoinformacji

Pracownia Monitoringu Środowiska Przyrodniczego

anko@amu.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0001-5407-3617>

² Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych

Instytut Geoekologii i Geoinformacji

Laboratorium Dydaktyki Geografii i Badań Edukacyjnych

ipiotrow@amu.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0003-3249-8870>

³ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Zakład Studiów Regionalnych i Lokalnych

dawkoz4@st.amu.edu.pl, <https://orcid.org/0000-0003-1270-3240>

⁴ Uniwersytet Gdański

Wydział Oceanografii i Geografii

maria.paluszkiwicz@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9429-9469>

⁵ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Zakład Ekonometrii Przestrzennej

adcier@amu.edu.pl, <https://orcid.org/0009-0002-5322-959X>

50-lecie Olimpiady Geograficznej w poznańskim ośrodku geograficznym

Zarys treści: Olimpiada Geograficzna organizowana od 1974 r. na poziomie szkolnym, okręgowym i centralnym, a od 1996 r. także międzynarodowym jako Międzynarodowa Olimpiada Geograficzna, od 2014 r. jako Bałtycka Olimpiada Geograficzna, jest bardzo ważnym wydarzeniem w rozwoju geografii w Polsce. Stanowi istotne ogniwo kształcenia geograficznego, przyszłych studentów i pracowników naukowych, a także pracowników w różnych jednostkach życia społecznego, gospodarczego i politycznego. Koncepcja Olimpiady Geograficznej jest powiązana z działalnością Polskiego Towarzystwa Geograficznego, które łączy pracowników naukowych, nauczycieli geografii i uczniów w pracach na rzecz systemu nauki i edukacji geograficznej. W artykule omówiono indywidualność naukową i dydaktyczną poznańskiego ośrodka geograficznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, koncepcję Olimpiady Geograficznej oraz podstawowe jej cele. Przedstawiono 50 lat funkcjonowania zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej

w Poznaniu, akcentując wybraną problematykę, do której zaliczono: zasięg przestrzenny etapu okręgowego, skład komitetu organizującego zawody okręgowe, podkreślając funkcje i zadania oraz udział szkół, uczniów i nauczycieli. Omówiono wyniki zawodów oraz zamieszczono wspomnienia finalistów i laureatów. Zwrócono uwagę na znaczenie efektów Olimpiady Geograficznej w Poznaniu w procesie kształcenia geografów oraz w promocji geografii w społeczeństwie. W latach 70. i 80. XX w. zawody okręgowe organizowane były nie tylko w Poznaniu, ale także w różnych szkołach na terenie Wielkopolski. Taka organizacja powszechnie była akceptowana, pozwalała uczniom oraz nauczycielom zapoznawać się ze zróżnicowaniem krajobrazowym Wielkopolski.

Słowa kluczowe: Olimpiada Geograficzna, Komitet Okręgowy Olimpiady Geograficznej, zawody okręgowe, Wielkopolska, poznański ośrodek geograficzny

Wprowadzenie

Ważnym wydarzeniem powojennego rozwoju geografii w Polsce jest organizowana od 1974 r. Olimpiada Geograficzna na poziomie szkolnym, okręgowym i centralnym (ogólnopolskim). Olimpiada Geograficzna jest ważnym forum oceny wiedzy geograficznej i kształtowania umiejętności na poziomie szkolnictwa ponadpodstawowego zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli. Podobnie jak zmienia się koncepcja przedmiotowa geografii pod względem metodologicznym i metodycznym, tak samo zmiany te obejmowały Olimpiadę Geograficzną. Formułowany główny problem badawczy poszczególnych edycji olimpiady oraz wyznaczone cele i zadania badawcze nawiązywały do standardów europejskich. Zmiana klimatu, narastająca antropopresja, traktowanie w badaniach i opisie środowiska przyrodniczego jako systemu otwartego było treścią zadań badawczych, które rozwiązywali uczestnicy.

Olimpiada Geograficzna jest ważnym ogniwem kształcenia geograficznego, przyszłych studentów i pracowników naukowych oraz pracowników w różnych jednostkach życia społecznego, gospodarczego i politycznego. W latach 70. i 80. XX w. zawody okręgowe Olimpiady Geograficznej organizowane były nie tylko w Poznaniu, ale też w różnych szkołach na terenie Wielkopolski. Taka organizacja Olimpiady Geograficznej była powszechnie akceptowana i pozwalała uczniom, a także nauczycielom zapoznawać się ze zróżnicowaniem krajobrazowym Wielkopolski.

Poniżej przedstawiono wybrane zagadnienia dotyczące organizacji i przebiegu Olimpiady Geograficznej, podejmowane przez pracowników poznańskiego ośrodka geograficznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przy współudziale nauczycieli geografii okręgu poznańskiego.

Indywidualność naukowa i dydaktyczna poznańskiego ośrodka geograficznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Poznański ośrodek geograficzny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza od powstania w 1919 r. łączył prace badawcze z kształceniem studentów. Założyciel poznańskiego ośrodka geograficznego prof. S. Pawłowski (Kostrzewski, Piotrowska 2010, Kostrzewski 2016), najbliższy współpracownik prof. E. Romera, jest doskonałym przykładem łączenia pracy badawczej z nauczaniem, zarówno na poziomie szkolnictwa średniego, jak i uniwersyteckiego. Podobny model kształcenia w okresie powojennym przyjęli uczniowie prof. S. Pawłowskiego, prof. M. Czeakańska i prof. B. Krygowski – autorzy podręczników i map dla uczniów (Kostrzewski, Piotrowska 2011, Kostrzewski, Rachlewicz 2011). Prof. M. Czeakańska zajmująca się w zespole prof. S. Pawłowskiego oceanografią z sukcesem organizowała i rozwijała dydaktykę geografii. Z inicjatywy prof. M. Czeakańskiej w poznańskim ośrodku w 1965 r. powstał najpierw Zakład Metodyki Geografii, który w 1966 r. przekształcił się w Zakład Dydaktyki Geografii i Geografii Regionalnej, a uczniowie prof. M. Czeakańskiej prowadzili wykłady (dr M. Kanikowska, dr M. Hoffa, mgr F. Brzozowska, dr J. Idziak). Od 1980 r. zespołem zajmującym się dydaktyką geografii opiekował się prof. A. Kostrzewski, a wykłady prowadziły dr J. Idziak i mgr M. Aleszczyk. W 1987 r. prof. A. Kostrzewski przyjął do zespołu Zakładu Geomorfologii Dynamicznej mgr I. Piotrowską, której powierzył zadanie utworzenia jednostki zajmującej się dydaktyką geografii. W prowadzeniu wykładów pomagali mgr A. Wawrzyniak i mgr W. Wiecki. W 1999 r. powstała Pracownia Dydaktyki Geografii i Edukacji Ekologicznej, do której dołączyła dr M. Cichoń. Tak więc podtrzymana została ciągłość funkcjonowania jednostek zajmujących się dydaktyką geografii w poznańskim ośrodku geograficznym, a prof. I. Piotrowska nawiązała kontakty z nauczycielami, organizując wraz z dr M. Cichoń, warsztaty, konferencje i wyjazdy terenowe.

Dydaktyka geografii jako nauka o procesie kształcenia jest ważnym kierunkiem badawczym i edukacyjnym poznańskiego ośrodka geograficznego. Indywidualność badawcza poznańskiej geografii, zarówno fizycznej, jak i społeczno-ekonomicznej, określona jest położeniem poznańskiego ośrodka geograficznego w strefie młodoglacjalnej Nizy Polskiego. Organizowane badania naukowe oraz wyjazdy terenowe dla studentów i uczniów stwarzają możliwość prezentacji wyników badań oraz nowoczesnych metod badawczych, a także promują geografę. Równocześnie Olimpiada Geograficzna jest doskonałą okazją do poznania problematyki badawczej i stosowanych metod badawczych poznańskiej geografii. Ostatnie dekady wykazują, jak ważna jest geografia i jej zadania we współczesnych przemianach krajobrazowych Polski, w warunkach obserwowanej zmiany klimatu i narastającej antropopresji. Problematyka ta winna być uznana za priorytetową w badaniach naukowych i dydaktycznych.

Uwzględniając aktualny stan geografii w Polsce, w tym poznańskiego ośrodka geograficznego (Kostrzewski, Roo-Zielińska 2012, Kostrzewski i in. 2015),

w odniesieniu do badań naukowych i dydaktyki do najważniejszych zagadnień można zaliczyć:

- zwiększenie indywidualności ośrodków geograficznych poprzez wskazanie priorytetów badawczych w nauce i dydaktyce,
- wyraźne oddzielenie podejścia analitycznego od syntetycznego w badaniach i opisie różnych przejawów funkcjonowania środowiska geograficznego,
- podniesienie rangi badań bezpośrednich, przedstawienia bezpośrednich obserwacji w badaniach naukowych i dydaktyce,
- w większym stopniu wykorzystanie Olimpiady Geograficznej w celu promocji geografii oraz zapoznania uczniów i nauczycieli z priorytetami badawczymi, a także uwzględnienia ich w dydaktyce,
- zintensyfikowanie prac w zakresie przygotowania podręczników szkolnych.

Geografia jako dyscyplina dwuobszarowa we współczesnym systemie nauki ma aktualnie niepowtarzalną okazję włączyć do badań i procesu dydaktycznego problematykę przemian krajobrazowych, przy uwzględnieniu zmiany klimatu i narastającej antropopresji.

Koncepcja Olimpiady Geograficznej i jej podstawowe cele

Koncepcja Olimpiady Geograficznej jest powiązana z działalnością Polskiego Towarzystwa Geograficznego, które łączy pracowników naukowych, nauczycieli geografii i uczniów w pracach na rzecz nauki i edukacji geograficznej. Prof. A. Dylikowa wraz z prof. M. Czekańską, prof. J. Flisem i prof. J. Barbagem współpracowali m.in. w zakresie powołania Olimpiady Geograficznej. Warto zwrócić uwagę na to, że prof. A. Dylikowa i prof. M. Czekańska, uczennice prof. S. Pawłowskiego w poznańskim ośrodku geograficznym, otrzymały najlepszą szkołę łączenia nauki z dydaktyką.

Należy podkreślić, że prof. A. Dylikowa ukończyła studia geograficzne w 1935 r. w Poznaniu i wraz z mężem prof. J. Dylikiem przeniosła się do Łodzi, gdzie w latach 1935–1939 pracowała w szkołach średnich. Prof. A. Dylikowa była inicjatorką powołania w ramach Polskiego Towarzystwa Geograficznego Olimpiady Geograficznej, przy współudziale prof. M. Czekańskiej, prof. J. Flisa i prof. J. Barbaga (Dylikowa 1982). Dzięki staraniom wymienionego zespołu w 1974 r. została powołana Olimpiada Geograficzna przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania. Z kolei w 1991 r. na wniosek Ligi Morskiej Polskiego Towarzystwa Nautologicznego oraz organizatorów konkursu „Młodzi na morzu”, Ministerstwo Edukacji Narodowej powołało Olimpiadę Nautologiczną połączoną z Olimpiadą Geograficzną.

Podstawą organizacji Olimpiady Geograficznej było pytanie – jakie wartości wnosi geografia do edukacji mieszkańców Ziemi i jak można pomóc szkole (Dylikowa 1995). Należy zaznaczyć, że od 1977 r. zmieniony został regulamin Olimpiady Geograficznej – od tego momentu wszyscy zawodnicy uczestniczyli w trzech etapach Olimpiady. Natomiast finaliści trzeciego etapu mogli przystąpić do końcowego etapu Olimpiady Nautologicznej, która była organizowana w latach 1991–2010.

Warto ponadto zwrócić uwagę na niezaprzeczalne wartości Olimpiady Geograficznej, do których należy popularyzacja wiedzy geograficznej, rozbudzanie wśród młodzieży szkolnej zainteresowania geografią, wykrywanie i rozwijanie uzdolnień, pobudzanie do kreatywnego myślenia, szczególnie myślenia przestrzennego, stosowanie umiejętności geograficznych w działaniu praktycznym oraz popularyzacja osiągnięć naukowych wśród nauczycieli pracujących z uczniem zdolnym. Ta popularyzacja nowych osiągnięć naukowych jest realizowana poprzez organizowane podczas Olimpiady seminaria i warsztaty dla nauczycieli. Jednocześnie należy podkreślić, że praca nauczycieli stanowi jedno z kluczowych ogniw decydujących o poziomie merytorycznym uczestników.

Walorem będącym wyróżnikiem spośród innych olimpiad przedmiotowych jest przygotowanie na poziomie I etapu (szkolnego) pracy badawczej zgodnie z wybranym przez ucznia tematem, która odnosi się do konkretnej przestrzeni geograficznej lub obiektu oraz zachodzących procesów przyrodniczych i gospodarczych. Należy podkreślić, że problemy badawcze kolejnych edycji Olimpiady zmieniały się, nawiązując do rozwoju geografii. Prof. A. Dylkowa (1991) zwracała uwagę na problemy interakcji człowiek–środowisko–społeczeństwo, dlatego też winny one znaleźć się w problemach badawczych Olimpiady Geograficznej. Chodzi o to, aby postawę utylitarną zmienić w społeczno-ekologiczną, przyjmując harmonijne współdziałanie człowieka z przyrodą. Wielką szansą dla Olimpiady Geograficznej jest wypracowanie indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za przyrodę. Geografowie w ramach Olimpiady Geograficznej mogą kształtować i rozwijać zagadnienia wzajemnych relacji człowieka i środowiska w nawiązaniu do gospodarowania zasobami przyrodniczymi w kraju i na świecie. Szkoły wyższe ponoszą odpowiedzialność za propagowanie koncepcji syntetyzującej ochronę środowiska z zasobami przyrodniczymi. Olimpiada Geograficzna jest doskonałą możliwością dla uczniów i nauczycieli do propagowania ochrony środowiska przyrodniczego z wyraźnym odniesieniem się do zasobów przyrodniczych oraz zachowania bio- i georóżnorodności. Olimpiada Geograficzna stanowi doskonałą okazję do upowszechnienia i rozumienia ochrony środowiska i kształtowania postaw społeczeństwa w tym zakresie.

Podczas pierwszego dnia zawodów okręgowych początkowo organizowane były również spotkania z nauczycielami przygotowującymi uczniów, które od 1999 r. przybrały formę seminarium naukowo-dydaktycznego. Seminarium jest okazją do aktualizowania i pogłębienia wiedzy geograficznej oraz doskonalenia metod kształcenia. Organizację zawodów zabezpieczają pracownicy poznańskiego ośrodka geograficznego – Pracownia Dydaktyki Geografii i Edukacji Ekologicznej (od 2020 r. Laboratorium Dydaktyki Geografii i Badań Edukacyjnych), a także studenci Studenckiego Koła Naukowego Geografów (np. sekcja geoinformacji). Organizowane są ponadto wykłady, warsztaty oraz przekazywane informacje dotyczące kierunków studiów geograficznych i propozycje zajęć edukacyjnych dla uczniów. W związku z tym można przyjąć, że każda edycja Olimpiady to ważne wydarzenie dla polskiej geografii.

50 lat funkcjonowania zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu – wybrane problemy

Zawody okręgowe Olimpiady Geograficznej przeprowadzane są przez Komitet Okręgowy, powołany przez Komitet Główny Olimpiady Geograficznej. W zawodach tych uczestniczą uczniowie ze szkół ponadpodstawowych województwa wielkopolskiego, którego granice i obszar ulegały zmianom. W olimpiadzie mogą również brać udział uczniowie szkół podstawowych, w szczególności realizujący indywidualny program lub tok nauki, rekomendowani przez szkołę. W ciągu 50 lat Olimpiady Geograficznej w województwie wielkopolskim zachodziły zmiany w zasięgu przestrzennym działania Komitetu Okręgowego oraz w jego składzie osobowym. To również czas sukcesów uczestników na etapie ogólnopolskim i międzynarodowym, które odzwierciedlają ogromny wkład szkół i nauczycieli w ich przygotowanie. Ważną postacią była prof. M. Czeakańska, która zasiadając od początku w Komitecie Głównym Olimpiady Geograficznej, równocześnie organizowała prace Komitetu Okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu, określając koncepcję funkcjonowania Olimpiady jako forum współpracy i pogłębiania wiedzy uczniów poprzez kontakty nauczycieli i uczniów z poznańskim środowiskiem geograficznym. W niniejszym rozdziale przedstawiono wybraną problematykę związaną z 50-letnią historią zawodów okręgowych OG w Poznaniu.

Zasięg przestrzenny zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu

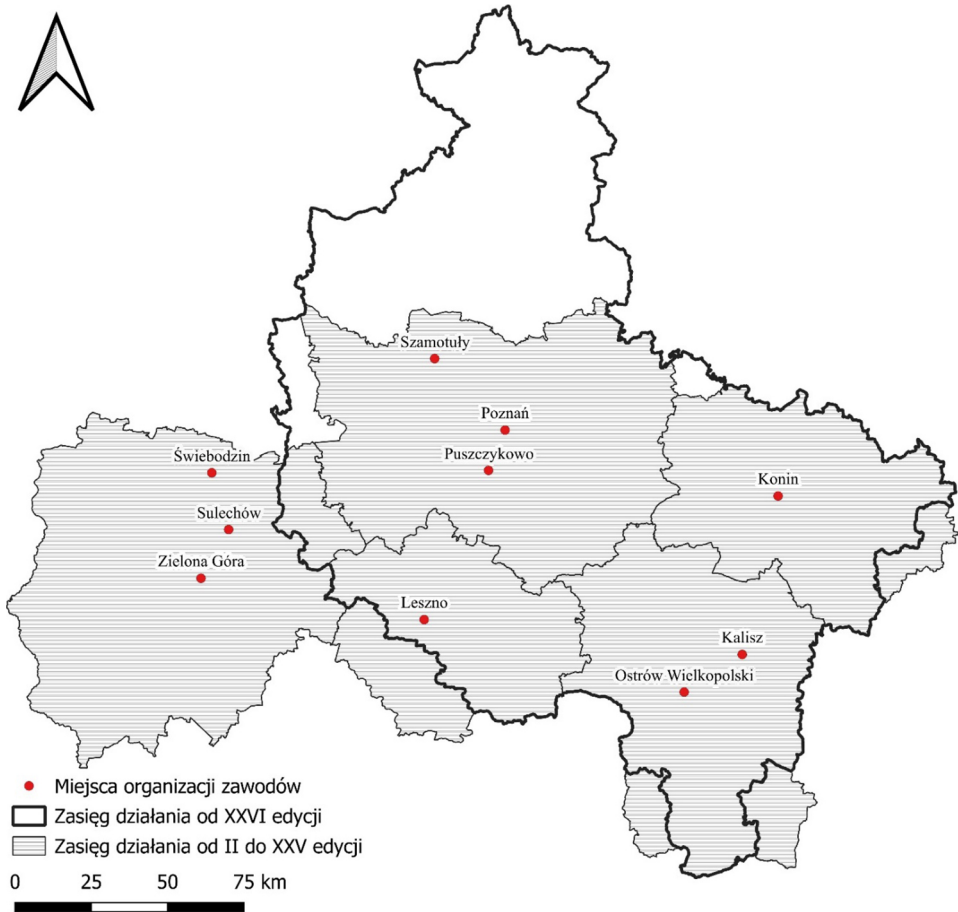
Komitet Okręgowy Olimpiady Geograficznej w Poznaniu jest jednym z 14 komitetów okręgowych OG w Polsce¹. Obecnie obejmuje swoim zasięgiem obszar odpowiadający granicom administracyjnym województwa wielkopolskiego, choć nie zawsze tak było.

Podczas I Olimpiady Geograficznej, która odbyła się w roku szkolnym 1974/1975, w Polsce funkcjonowało 19 komitetów wojewódzkich. W skład okręgu poznańskiego OG wchodziły wówczas województwo poznańskie oraz miasto Poznań. Od kolejnej edycji OG, w związku z wejściem w życie dwustopniowego podziału administracyjnego kraju w 1975 r.², Komitet Główny powołał 11 komitetów okręgowych. W wyniku tych zmian Komitet Okręgowy w Poznaniu objął swoim zasięgiem pięć województw: kaliskie, konińskie, leszczyńskie, poznańskie oraz zielonogórskie. Kolejne zmiany nastąpiły w 1999 r. wraz z wprowadzeniem

¹ Do 2016 r. w Polsce funkcjonowało 12 komitetów okręgowych. Od XLIII edycji ich liczba została zwiększona do 14, poprzez wydzielenie dwóch nowych komitetów okręgowych z siedzibami w Rzeszowie i Kielcach.

² Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych.

trójstopniowego podziału administracyjnego Polski³. Od tego momentu okręg poznański OG zaczął obejmować obszar odpowiadający granicom administracyjnym nowo powołanego województwa wielkopolskiego. Od XXVI Olimpiady zasięg działania nie uległ zmianie (ryc. 1).

Ryc. 1. Zasięg przestrzenny etapu okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu w latach 1974–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

W trakcie 50-letniej historii zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej miejscami ich organizacji były zarówno większe, jak i mniejsze miasta. Konkurs odbywał się w różnych placówkach edukacyjnych, w tym w szkołach podstawowych, liceach ogólnokształcących, studiach nauczycielskich oraz ośrodkach

³ Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Tabela 1. Miejsca organizacji zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu w latach 1974–2024

Edycja	Rok	Miejsce organizacji zawodów
I	1974/1975	Poznań, Instytut Kształcenia Nauczycieli i Badań Oświatowych
II	1975/1976	
III	1976/1977	Poznań, XII LO
IV	1977/1978	
V	1978/1979	
VI	1979/1980	Poznań, Szkoła Podstawowa nr 43
VII	1980/1981	
VIII	1981/1982	
IX	1982/1983	
X	1983/1984	Kalisz, Wojewódzki Ośrodek Doksztalcania Zawodowego
XI	1984/1985	Sulechów, Studium Nauczycielskie
XII	1985/1986	Leszno, Studium Nauczycielskie
XIII	1986/1987	Konin, I LO
XIV	1987/1988	Puszczykowo, LO
XV	1988/1989	Kalisz, III LO
XVI	1989/1990	Świebodzin, LO
XVII	1990/1991	Leszno, Zespół Szkół Ekonomicznych
XVIII	1991/1992	Szamotuły, LO
XIX	1992/1993	Kalisz, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny
XX	1993/1994	Konin, Liceum Medyczne
XXI	1994/1995	Zielona Góra, I LO
XXII	1995/1996	Leszno, Zespół Szkół Ekonomicznych
XXIII	1996/1997	Puszczykowo, LO
XXIV	1997/1998	Ostrów Wielkopolski, III LO
XXV	1998/1999	Konin, Zespół Szkół Medycznych
XXVI	1999/2000	Poznań, Zespół Szkół Geodezyjno-Drogowych
XXVII	2000/2001	Poznań, Zespół Szkół Licealno-Technicznych
XXVIII	2001/2002	
XXIX	2002/2003	Poznań, VI LO
XXX	2003/2004	
XXXI	2004/2005	Poznań, LO im. Marii Magdaleny
XXXII	2005/2006	
XXXIII	2006/2007	
XXXIV	2007/2008	
XXXV	2008/2009	
XXXVI	2009/2010	
XXXVII	2010/2011	Poznań, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM
XXXVIII	2011/2012	
XXXIX	2012/2013	
XL	2013/2014	
XLI	2014/2015	
XLII	2015/2016	

Edycja	Rok	Miejsce organizacji zawodów
XLIII	2016/2017	
XLIV	2017/2018	Poznań, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM
XLV	2018/2019	
XLVI	2019/2020	
XLVII	2020/2021	Poznań, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM oraz
XLVIII	2021/2022	Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
XLIX	2022/2023	UAM
L	2023/2024	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powalowska i in. (2024).

metodycznych i doształcających w Kaliszu, Koninie, Lesznie, Ostrowie Wielkopolskim, Poznaniu, Puszczykowie, Sulechowie, Szamotułach, Świebodzinie oraz Zielonej Górze. Od XXXII edycji Olimpiada Geograficzna etapu okręgowego jest organizowana na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a od roku szkolnego 2019/2020 także na Wydziale Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej⁴, mieszczącym się w tym samym budynku (tab. 1).

W okręgu poznańskim dwukrotnie odbyły się także zawody finałowe Olimpiady Geograficznej. Pierwsze z nich przeprowadzono w ramach XII OG w dniach 24–26 kwietnia 1987 r. w Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym Wojsk Lotniczych w Kiekrzu w ówczesnym województwie poznańskim. W konkursie uczestniczyło 67 uczniów, spośród których 15 otrzymało tytuł laureata. Drugie zawody miały miejsce w dniach 3–5 kwietnia 1998 r. w Zespole Szkół Ekonomicznych w Lesznie w ówczesnym województwie leszczyńskim. W rozgrywkach XXIV OG wzięło udział 110 uczestników, z czego 20 zdobyło tytuł laureata.

Komitet Okręgowy Olimpiady Geograficznej w Poznaniu – funkcje i zadania

Struktura organizacyjna Komitetu Okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu, podobnie jak w innych komitetach okręgowych w Polsce, obejmuje funkcje przewodniczącego oraz sekretarza, których działania wspierają pozostali członkowie. Pierwszym przewodniczącym Komitetu Okręgowego OG w Poznaniu był prof. dr hab. W. Stankowski⁵ – geograf i geomorfolog, który sprawował tę funkcję przez trzy edycje. Następnie pracami kierował prof. dr hab. L. Kozacki, geograf specjalizujący się w zagadnieniach związanych z kształtowaniem i ochroną środowiska (IV–VII Olimpiada). Począwszy od VIII edycji OG, przez kolejne 5 lat, przewodniczącą Komitetu Okręgowego była dr J. Idziak, zajmująca się geografią i dydaktyką geografii. W 1987 r. przewodniczącym został prof. dr

⁴ Do 30 września 2019 r. funkcjonował Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej wchodzący w skład WNGiG UAM.

⁵ W latach 2000–2005, po śmierci prof. dr hab. A. Dylkowej, kierował pracami Komitetu Głównego OG.

	I	
		prof. dr hab. Wojciech Stankowski (I–III)
mgr Danuta Czaja (I–IX)		prof. dr hab. Leon Kozacki (IV–VI)
	X	dr Janina Idziak (VIII–XII)
mgr Barbara Kulus (XII)		
	XX	
mgr Danuta Czaja (I–IX)		
		prof. dr hab. Andrzej Kostrzewski (XIII–XLV)
	XXX	
	XL	
mgr Adrian Cierniak (od XXXVII)		
		dr hab. Iwona Piotrowska, prof. UAM (od XLVI)
	L	

Ryc. 2. Przewodniczący i sekretarze Komitetu Okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu w latach 1974–2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

hab. A. Kostrzewski – geograf, który pełnił tę zaszczytną funkcję do 2020 r. Od XLVI edycji OG Komitetowi Okręgowemu w Poznaniu przewodniczy dr hab. I. Piotrowska, prof. UAM – geograf i dydaktyk geografii, kierownik Laboratorium Dydaktyki Geografii i Badań Edukacyjnych Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Natomiast funkcję sekretarza poznańskiego Komitetu Okręgowego OG przez 35 lat sprawowała mgr D. Czaja, z wyjątkiem XII edycji OG, w której sekretarzem była mgr B. Kulus. Od 2010 r., a więc od 14 lat, funkcję tę pełni mgr A. Cierniak (ryc. 2).

Członkami Komitetu Okręgowego OG w Poznaniu są pracownicy i studenci Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych oraz Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a także nauczyciele geografii szkół podstawowych i ponadpodstawowych województwa wielkopolskiego. W ciągu 50 lat w pracach poznańskiego Komitetu uczestniczyło 85 osób. Obecnie skład osobowy liczy 24 osoby (fot. 1).

Do zadań Komitetu Okręgowego, zgodnie z Regulaminem Ogólnopolskiej Olimpiady Geograficznej działającej na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1036), należy przeprowadzenie zawodów II stopnia, w tym w szczególności:

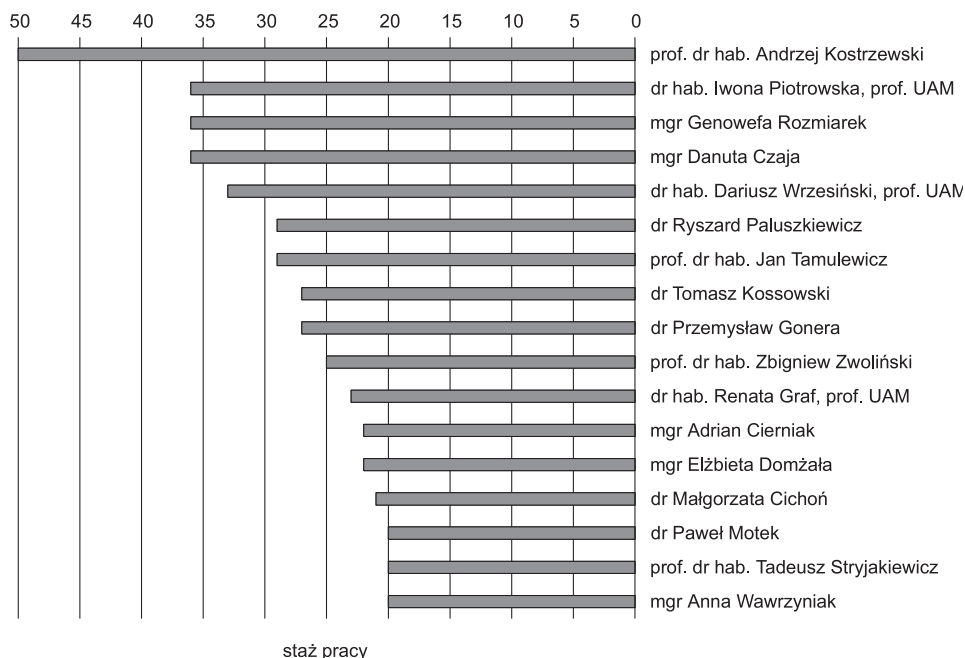
- ocena prac I etapu zakwalifikowanych przez komisje szkolne;
- powoływanie jury zawodów II stopnia;
- ogłaszanie wyników kwalifikacji do części pisemnej II etapu;
- zachowanie tajności zadań II etapu po ich otrzymaniu;

Fot. 1. Członkowie Komitetu Okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu podczas zawodów ustnych 50. Olimpiady Geograficznej – 11 lutego 2024 r.
Źródło: zasób KOOG w Poznaniu.

- zapewnienie logistyki dla zawodów II stopnia po uzgodnieniu z Komitetem Głównym;
- przeprowadzanie zawodów zgodnie z instrukcją Komitetu Głównego;
- kwalifikowanie najlepszych uczestników do zawodów ustnych;
- ogłaszanie wyników oraz publikacja prawidłowych odpowiedzi;
- rozpatrywanie odwołań związanych z II etapem;
- przekazywanie prac do weryfikacji przez Komitet Główny;
- przechowywanie prac niezakwalifikowanych do części ustnej;
- sporządzanie dokumentacji merytorycznej i finansowej oraz ich przekazywanie do Komitetu Głównego.

Osoby z najdłuższym stażem pracy w Komitecie Okręgowym OG w Poznaniu to: prof. dr hab. A. Kostrzewski, który jest aktywnym członkiem nieprzerwanie od I edycji OG, dr hab. I. Piotrowska, prof. UAM, mgr G. Rozmiarek, mgr D. Czaja (z 36-letnim stażem pracy) oraz dr hab. D. Wrzeński, prof. UAM (z 33-letnim stażem pracy). Z nieco krótszym stażem: dr R. Paluszkiwicz oraz prof. dr hab. J. Tamulewicz (po 29 lat), dr T. Kossowski oraz dr P. Gonera (po 27 lat), prof. dr hab. Z. Zwoliński (25 lat), dr hab. R. Graf, prof. UAM (23 lata), mgr A. Cierniak oraz mgr E. Domżała (po 22 lata), dr M. Cichoń (21 lat) oraz dr P. Motek, prof. dr hab. T. Strykiewicz i mgr A. Wawrzyniak (po 20 lat) (ryc. 3). Wymienione osoby podczas uroczystości 50. zawodów okręgowych OG, która odbyła się w dniach 10–11 lutego 2024 r., zostały uhonorowane medalem, przyznany przez przewodniczącego Komitetu Głównego, dr hab. Z. Podgórskiego, prof. UKW.

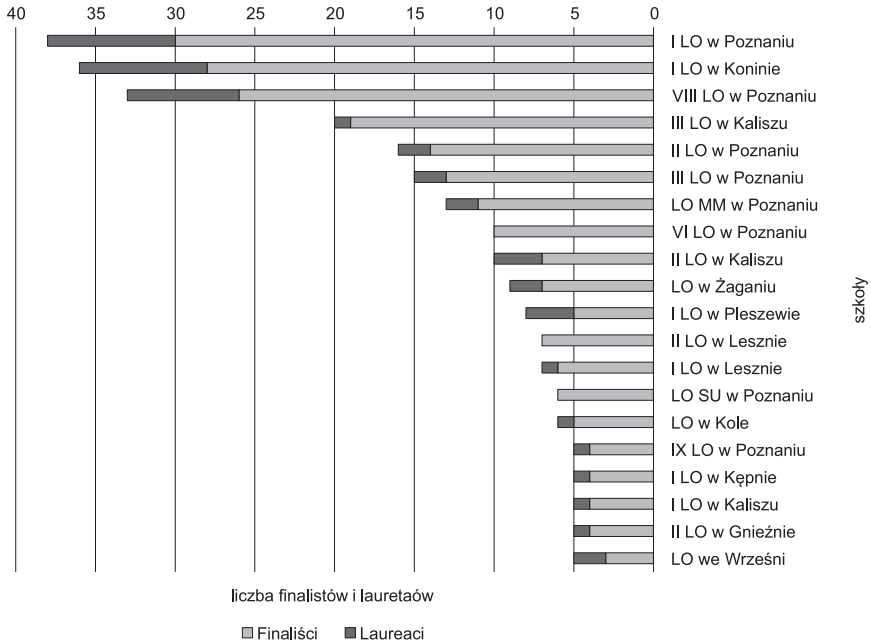
Ryc. 3. Członkowie Komitetu Okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu z najdłuższym stażem pracy w latach 1974–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

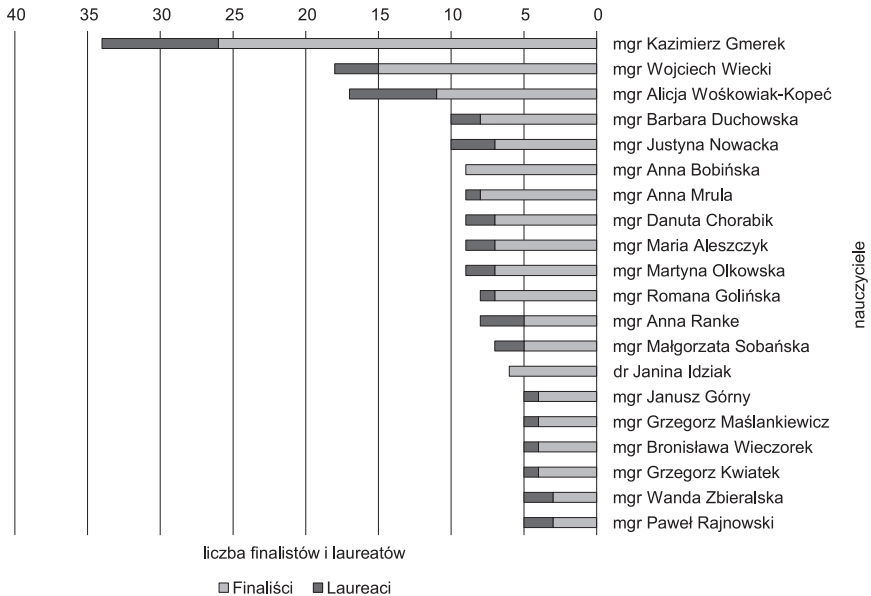
Udział szkół i nauczycieli w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu

Uczniowie biorący udział w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej reprezentują swoje szkoły, a ich przygotowaniem zajmują się nauczyciele geografii. W latach 1974–2024 w zawodach II etapu uczestniczyli uczniowie ze 149 szkół, przy czym średnio każda z nich przygotowała 20 uczestników. Najwięcej uczniów biorących udział w zawodach pisemnych pochodziło z I Liceum Ogólnokształcącego w Kaliszu – aż 158 osób, co stanowiło 5,33% wszystkich uczestników tego etapu. Natomiast w zawodach ustnych największą reprezentację miało I Liceum Ogólnokształcące w Koninie, skąd pochodziło 74 uczniów, co odpowiadało 8,41% wszystkich uczestników tej części konkursu. Najwięcej finalistów i laureatów zawodów finałowych Olimpiady Geograficznej z okręgu poznańskiego w analizowanych latach miało: I Liceum Ogólnokształcące w Poznaniu (łącznie 38 uczniów z tytułami), I Liceum Ogólnokształcące w Koninie (36 uczniów), a także VIII Liceum Ogólnokształcące w Poznaniu (33 uczniów). W sumie te trzy wymienione placówki wyksztaliły aż 31,75% wszystkich uczniów z tytułami finalistów i laureatów (ryc. 4).

W latach 1974–2024 do zawodów II etapu przygotowywało uczniów 317 nauczycieli, przy czym średnio każdy z nich przygotował 9 uczestników. Najwięcej uczniów, zarówno do części pisemnej, jak i ustnej, przygotował mgr K. Gmerek

Ryc. 4. Szkoły uczestniczące w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu według liczby finalistów i laureatów zawodów finałowych w latach 1974–2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

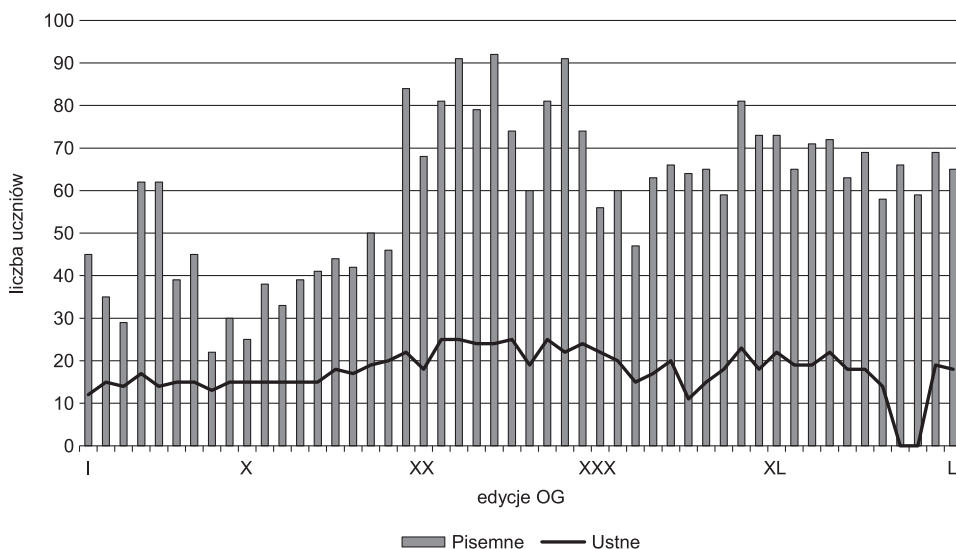

Ryc. 5. Nauczyciele uczestniczący w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu według liczby finalistów i laureatów zawodów finałowych w latach 1974–2024
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

z I Liceum Ogólnokształcącego w Koninie. Do zawodów pisemnych przygotował 99 osób, co stanowiło 3,29% wszystkich uczestników tego etapu. Natomiast w zawodach ustnych wzięło udział 68 jego podopiecznych, co odpowiada 7,60% wszystkich uczestników tej części konkursu. Najwięcej finalistów i laureatów zawodów finałowych Olimpiady Geograficznej z okręgu poznańskiego w badanych latach miał wymieniony powyżej mgr K. Gmerek, który wykształcił łącznie 34 uczniów. Ponadto mgr W. Wiecki – 18 uczniów oraz mgr A. Woškowiak-Kopeć – 17 uczniów. W sumie tych trzech wymienionych nauczycieli przygotowało aż 19,55% wszystkich uczniów z tytułami finalistów i laureatów (ryc. 5).

Uczestnicy – uczniowie w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu

Udział w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej stanowi dla młodych geografów wyzwanie, ponieważ zadania, z jakimi muszą się zmierzyć, często bywają zaskakujące i złożone, wymagają twórczego podejścia do ich rozwiązania. W zawodach tych udział biorą uczniowie, których prace przygotowane na etapie szkolnym są ocenione przez jurorów Komitetu Okręgowego najwyżej. W pierwszym dniu odbywają się zawody pisemne składające się z trzech części, w latach ubiegłych nawet czterech. Natomiast w drugim dniu uczniowie uzyskujący najwyższe wyniki uczestniczą w dwóch częściach: A – quizie multimedialnym, podczas którego zawodnicy odpowiadają na pytania ilustrowane zdjęciami, oraz część B, w której uczestnicy przedstawiają w formie wypowiedzi

Ryc. 6. Uczniowie uczestniczący w zawodach okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu w latach 1974–2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

ustnej zagadnienia zgodne z wylosowanym tematem. We wcześniejszych edycjach Olimpiady w części B występowały pytania wymagające od uczniów wykonania rysunków, na podstawie których wyjaśniali przebieg określonego procesu lub funkcjonowanie danego zjawiska.

W ciągu 50-letniej historii konkursu w zawodach pisemnych etapu okręgowego uczestniczyło łącznie 2966 uczniów. Średnio każdego roku startowało 59 uczestników. Rekordową liczbę uczniów, aż 92, zgromadziły zawody XXIV edycji OG, podczas gdy najmniej, jedynie 22 osoby, wzięły udział w VIII edycji OG. Do części ustnej zakwalifikowano łącznie 880 osób, co przekłada się na średnio 18 uczestników rocznie. Rekordową liczbę 25 uczniów w części ustnej zanotowano podczas XXV edycji, natomiast najmniej, tylko 11, podczas XXXV edycji. Sytuacja bezprecedensowa w ciągu 50-letniej historii Olimpiady Geograficznej zaistniała w 2021 r., w którym z powodu pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń zawody okręgowe zorganizowano tylko w jednym dniu. Natomiast w latach 2021–2022 część ustna zawodów okręgowych została odwołana (ryc. 6).

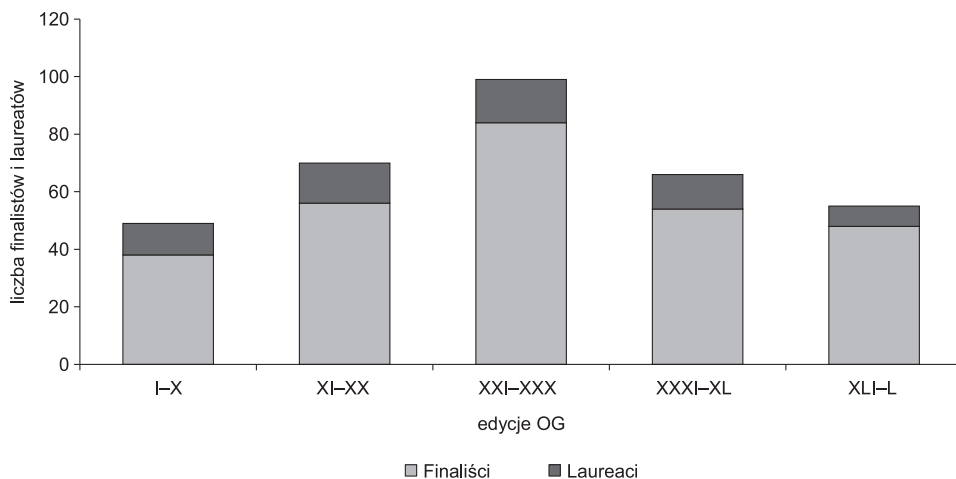
Wyniki zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu

Każdego roku najlepsi uczniowie z poszczególnych okręgów kwalifikują się do zawodów III stopnia (ogólnopolskich), które wymagają bardzo wysokiego poziomu wiedzy, znajomości bieżących wydarzeń społeczno-gospodarczo-politycznych oraz zjawisk przyrodniczych w Polsce i na świecie. Jednocześnie uzyskanie tytułu laureata lub finalisty w tym etapie pozwala uczniom na uzyskanie najwyższej oceny na egzaminie maturalnym.

W ciągu 50-letniej historii konkursu do zawodów finałowych, które odbywały się w różnych miastach Polski, z okręgu poznańskiego zakwalifikowało się 343 uczniów. W badanym okresie 280 uczestników zdobyło tytuł finalisty, 59 tytuł laureata, a 4 nie otrzymało żadnego wyróżnienia. W podziale na 10-letnie okresy konkursowe najwięcej uczniów z tytułami było w edycjach od XXI do XXX OG, gdzie aż 84 osoby uzyskały tytuł finalisty, a 15 tytuł laureata (ryc. 7).

Uczniowie zajmujący najwyższe miejsca w krajowych rywalizacjach mają możliwość udziału w międzynarodowych olimpiadach. W ciągu 50-letniej historii konkursu z okręgu poznańskiego w rywalizacjach międzynarodowych udział wzięli:

- Piotr Buko – uczeń VIII Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu (nauczycielka mgr Alicja Woškowiak-Kopeć), laureat XLVII Olimpiady Geograficznej w Gdyni, reprezentant Polski na VII Bałtyckiej Olimpiadzie Geograficznej w Suwałkach w 2021 r. (miejsce indywidualne 18);
- Anna Zientek – uczennica VIII Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu (nauczycielka mgr Alicja Woškowiak-Kopeć), laureatka XLVIII Olimpiady Geograficznej w Gdyni, reprezentantka Polski na XVIII Międzynarodowej Olimpiadzie Geograficznej w Paryżu (miejsce indywidualne 35, miejsce drużynowe 5) oraz VIII Bałtyckiej Olimpiadzie Geograficznej w Kownie w 2022 r. (miejsce indywidualne 10).

Ryc. 7. Liczba uczniów pochodzących z okręgu poznańskiego z tytułami finalisty i laureata zawodów finałowych Olimpiady Geograficznej w podziale na 10-letnie okresy konkursowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KOOG w Poznaniu.

Wspomnienia finalistów i laureatów zawodów okręgowych Olimpiady Geograficznej w Poznaniu

Pierwsze podróże zawsze pozostają w pamięci jako niezwykle przeżycia. Dla wielu osób Olimpiada Geograficzna stała się właśnie taką podróżą, drogowskazem, który wpłynął na ich edukację i dalszą karierę zawodową. Poniżej przedstawiono wybrane wspomnienia finalistów i laureatów, którzy reprezentowali okręg poznański w zawodach finałowych, współtworząc 50-letnią historię etapu okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu. Wspomnienia te pochodzą z wywiadów przeprowadzonych w ramach przygotowań do obchodów jubileuszowej Olimpiady Geograficznej. Zostały one zaprezentowane w formie posteru przygotowanego przez członków Komitetu Okręgowego (Kozubek, Paluszkiewicz 2024).

Finałiści i laureaci podkreślali wpływ nauczycieli geografii, którzy motywowali ich do udziału w Olimpiadzie Geograficznej:

- „Do udziału w Olimpiadzie zachęcił mnie znakomity nauczyciel geografii w I LO w Koninie – profesor Kazimierz Gmerek”.
- „Do udziału w Olimpiadzie zainspirowała mnie chęć sprawdzenia się i nauczyciel geografii w I LO w Koninie, profesor Kazimierz Gmerek – najlepszy dydaktyk, jakiego kiedykolwiek spotkałem”.

Niektórzy uczestnicy swoją inspirację do udziału w zawodach, niezależnie od wpływu nauczycieli, widzieli we własnych zainteresowaniach geografiami a także literaturze:

- „Inspiracją do przygotowań do udziału w Olimpiadzie było przede wszystkim zamiłowanie do geografii, zupełnie bezinteresownie ulubionego przedmiotu

szkolnego i tematu różnych lektur, poczynając od serii o przygodach Tomka Wilmowskiego”.

- „Wybrany temat opracowania pisemnego wiązał się z moją dotychczasową wiedzą i zainteresowaniami dotyczącymi małej ojczyzny, czyli wsi Kwileń nad Prosną”.

Uczestnicy pamiętali także przebieg samych zawodów oraz osoby z Komitetu Okręgowego, wypowiadając się w następujący sposób:

- „Mam bardzo dobre wspomnienia z tego czasu – pamiętam osoby z Jury – prof. Leona Kozackiego i prof. Jana Tamulewicza z zawodów okręgowych oraz Panią prof. Marię Czeakańską z zawodów finałowych”.
- „Zawody okręgowe wspominam miło. Jedno z pytań brzmiało, czym są kemy i ozy. Na szczęście wiedziałem, a same nazwy do dzisiaj wykorzystuję w grze w scrabble”.
- „Miło pamiętam atmosferę podczas etapu ustnego zawodów okręgowych, które stanowiły dla mnie pierwszą ważną okazję publicznego przemawiania przed profesjonalnym gronem geografów”.
- „Z zawodów pamiętam wspaniałe spotkanie z prof. Andrzejem Kostrzewskim, którego opowieści o badaniach w różnych regionach świata otwierały umysł”.
- „Z zawodów okręgowych Olimpiady najbardziej zapadły mi w pamięć przemówienia prof. Andrzeja Kostrzewskiego, jak również pozytywne nastawienie członków Komisji (zwłaszcza prof. Dariusza Wrzesińskiego), którzy rozładowywali napiętą atmosferę wśród uczestników”.

Uczniowie podkreślali znaczenie udziału w Olimpiadzie i wpływ na ich dalszą edukację:

- „Uczestnictwo w Olimpiadzie poszerzyło wiedzę geograficzną, a z wymiernych korzyści – przyniosło mi przyjęcie na studia geograficzne (UAM w Poznaniu) bez egzaminu wstępnego”;
- „Udział w finale wznosił wtedy z egzaminu z geografii na maturze i egzaminie wstępnym na prawo, na które się dostałem”.
- „Dały mi one znaczne poszerzenie szkolnej wiedzy i zwolnienie z egzaminów wstępnych na studia”.
- „Po Olimpiadzie przede wszystkim zmieniłem swoje plany dotyczące studiów i kariery zawodowej – marzenia związane z pilotażem porzuciłem na rzecz studiów geograficznych”.

Szczegółne znaczenie Olimpiady Geograficznej podkreślają następujące wypowiedzi:

- „Uczestnictwo w Olimpiadzie wzmocniło moje zainteresowanie geografją, spowodowało pierwszy, pogłębiony kontakt z literaturą naukową, było okazją spotkania wybitnych osób, jak np. Pan prof. Jan Flis”.
- „Olimpijska korzyść, której nie sposób przecenić, to odejście od pamięciowego opanowywania wiedzy na rzecz kreatywnego myślenia i rozwiązywania konkretnych problemów. Pytania i zadania sięgające częściowo do nauk biologicznych czy społecznych były o wiele bardziej rozwojowe i stymulujące do myślenia”.

Inny uczestnik podkreślił, że „Olimpiada może dla wielu osób być pierwszą sytuacją, kiedy trzeba wyjść i przed zgromadzonym audytorium zaprezentować i poddać ocenie swoją wiedzę. To doświadczenie naprawdę pomaga w przyszłym prowadzeniu wykładów. Sukces rodzi się z pracy, niekiedy bardzo ciężkiej. Żeby go osiągnąć, trzeba nie tylko przyswoić sobie wiedzę, ale też poszukiwać, samodzielnie zadawać pytania i próbować na nie odpowiedzieć”.

Bardzo ważne z punktu widzenia wartości społecznych Olimpiady są nawiązane znajomości: „Podczas olimpiady nawiązałam przyjaźnie, które trwają do dzisiaj”; „Nawiązałem także wiele cennych znajomości, niektóre z nich trwają do dziś”. Wszystkie wypowiedzi uczestników zdecydowanie podkreślają rangę Olimpiady Geograficznej, zwracając uwagę zarówno na korzyści merytoryczne, edukacyjne, jak i społeczne.

Znaczenie efektów etapu okręgowego Olimpiady Geograficznej w Poznaniu w procesie kształcenia geografów oraz w promocji geografii w społeczeństwie

Uczestnictwo w zawodach Olimpiady Okręgowej stanowi dla najlepszych uczniów możliwość udziału w zawodach finałowych etapu ogólnopolskiego, a także podjęcia studiów geograficznych. Finaliści i laureaci etapu ogólnopolskiego Olimpiady są zwolnieni z egzaminu maturalnego, natomiast laureaci uzyskują możliwość podjęcia studiów na wszystkich uczelniach w Polsce. Szczególnym przywilejem dla najlepszych uczniów jest udział w Olimpiadach międzynarodowych. Olimpiada Geograficzna stanowi doskonałą okazję do pogłębiania wiedzy, poznawania środowiska geograficznego i różnorodnej działalności człowieka (Piotrowska 2014). Jest to szczególnie ważne z uwagi na współcześnie zachodzące zmiany, które społeczeństwa na całym świecie obserwują.

Zagadnienia dotyczące zmiany klimatu, niespotykanych dotychczas na określonych obszarach anomalii pogodowych i ekstremalnych zjawisk przyrodniczych, dyskusje na temat planowania i gospodarowania przestrzenią zgodnie ze zrównoważonym rozwojem czy działania podejmowane w ramach monitoringu środowiska przyrodniczego znajdują odzwierciedlenie w konstruowanych zadaniach, ale przede wszystkim uświadliwiają uczniów, obywateli, którzy będą kształtowali wszystkie sfery powierzchni Ziemi. Olimpiada Geograficzna spełnia też ważne zadanie w kształceniu geografów, ponieważ niejednokrotnie uczestnicy zawodów podejmują decyzje i aplikują na studia geograficzne. Olimpiada Geograficzna poprzez swoje cele i zadania, które realizuje, umożliwia również promocję geografii w społeczeństwie jako ważnej dyscypliny, która dostarcza informacji niezbędnych do wyjaśniania dynamicznie zachodzących współcześnie zmian w środowisku przyrodniczym oraz społeczno-ekonomicznym.

Podsumowanie

W funkcjonowaniu współczesnego systemu nauki i dydaktyki szczególne cele i zadania należy przypisać olimpiadom przedmiotowym. Olimpiada Geograficzna jest doskonałym miejscem kształcenia bardzo dobrych uczniów, przyszłych pokoleń geografów, świadomych wyzwań współczesnego świata i poszukujących rozwiązań dbających o zasoby środowiska przyrodniczego i dobrobyt społeczeństw. Dlatego też kontakt szkół wyższych z Olimpijczykami jest ważny.

Olimpiada jest bardzo dobrym miejscem współpracy uczniów z nauczycielami i pracownikami naukowymi. Udział pracowników naukowych, niezależnie od tej współpracy w ramach Olimpiady, może się przejawiać także w opracowywaniu podręczników, które w odpowiedni sposób umiejętnie transponują wiedzę geograficzną i stanowią dla uczniów ważną pomoc naukowo-dydaktyczną. Wartości naukowe i edukacyjne Olimpiady Geograficznej są kluczowe dla popularyzacji wiedzy zarówno wśród młodzieży, jak i społeczeństwa. Przytoczone wypowiedzi uczestników zdecydowanie podkreślają rangę Olimpiady Geograficznej, zwracają uwagę na korzyści merytoryczne, edukacyjne oraz społeczne. Zawody przeprowadzane na etapie okręgowym Olimpiady Geograficznej odgrywają wyjątkową rolę wśród szkół, nauczycieli i uczniów w Wielkopolsce. W związku z tym należy zabezpieczyć trwałość funkcjonowania olimpiady i jej doskonalenie szczególnie w okresie transformacji nauki i dydaktyki w Polsce.

Konflikt interesów / wkład autorów

Autorzy oświadczają, że nie mają konfliktu interesów. Podział pracy przy artykule wyglądał następująco:

- konceptualizacja: AK, IP, DK, MP, AC
- metodologia: AK, IP, DK, MP, AC
- organizacja badań: AK, DK, IP, MP, AC
- analiza formalna: AK, DK, IP, MP, AC
- pisanie – przygotowanie oryginalnej wersji roboczej: AK, IP, DK, MP, AC

Literatura / References

- Dylikowa A. 1982. Olimpiada Geograficzna IV–VI. Redakcja (wspólnie z M.M. Wilczyńską) i przedmowa. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, s. 5–8.
- Dylikowa A. 1991. Olimpiada Geograficzna VII–XII. Redakcja (wspólnie z M. Sikorską) i rozdział: 12 lat Olimpiady Geograficznej. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, s. 5–10.
- Dylikowa A. 1995. Olimpiada Geograficzna i Olimpiada Nautologiczna (1991–95). [W:] 20 lat Olimpiady Geograficznej. Gliwice.
- Kostrzewski A. 2016. Stanisław Pawłowski (1882–1940). Biografie Rektorów UAM. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Kostrzewski A., Piotrowska I. 2010. Stanisław Pawłowski – geografia przedmiot badań, nauczania i zastosowań praktycznych (wstęp i dobór tekstów). *Klasyki Nauki Poznańskiej*, PTPN, Poznań, 51: 1–284.

- Kostrzewski A., Piotrowska I. 2011. Maria Czeakańska – Morze Bałtyckie i dydaktyka geografii w badaniach geograficznych (wstęp i dobór tekstów). *Klasyki Nauki Poznańskiej*, PTPN, Poznań, 53: 1–252.
- Kostrzewski A., Rachlewicz G. 2011. Bogumił Krygowski – geneza, litologia i stratygrafia utworów czwartorzędowych (wstęp i dobór tekstów). *Klasyki Nauki Poznańskiej*, PTPN, Poznań, 58: 1–235.
- Kostrzewski A., Roo-Zielińska E. 2012. Aktualny stan oraz tendencje rozwoju geografii w Polsce. [W:] Zb. Długosz, T. Rachwał (red.), *Priorytety badawcze i aplikacyjne geografii polskiej*. Wydawnictwo Naukowe UP
- Kostrzewski A., Roo-Zielińska E., Krzemień K., Lisowski A. 2015. Geografia w okresie transformacji systemu nauki w Polsce: aktualny stan, perspektywy rozwoju. *Czasopismo Geograficzne*, 86(1–2): 23–47.
- Kozubek D., Paluszkiwicz M. 2024. Poster: Olimpiada we wspomnieniach finalistów i laureatów. 50-lecie Olimpiady Geograficznej. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Piotrowska I. 2014. XL Olimpiada Geograficzna. *Życie Uniwersyteckie*, 2: 9.
- Powałowska D., Stróżyk M., Czugała M., Radzińska J. 2024. Poster: Komitet Okręgowy Olimpiady Geograficznej w Poznaniu. 50-lecie Olimpiady Geograficznej. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Akty prawne
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. z 1998 nr 96, poz. 603).
- Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. z 1975 r. nr 16, poz. 91).
- Regulamin Ogólnopolskiej Olimpiady Geograficznej (<https://www.olimpiadageograficzna.edu.pl/regulamin/>; dostęp: 29.08.2024).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. z 2020 r. poz. 1036).

50th anniversary of the Geography Olympiad at the Poznań Geographic Center

Abstract: In the functioning of the modern system of science and teaching, special goals and tasks should be assigned to subject competitions. The Geography Olympiad is an excellent place for educating very good students, future generations of geographers, aware of the challenges of the modern world and looking for solutions that care for the resources of the natural environment and the well-being of societies. The concept of the Geography Olympiad is related to the activities of the Polish Geographical Society, which unites research workers, geography teachers and students in work for the science and didactics system.

The article discusses the scientific and didactic individuality of the Poznań Geographic Center of the University of Poznań Adam Mickiewicz University in Poznań, the concept of the Geography Olympiad and its basic goals. 50 years of operation of the District Committee of the Geography Olympiad in Poznań were presented, emphasizing selected issues, which included: the spatial scope of the District Geography Olympiad; composition of the committee organizing the competition, highlighting functions and tasks; participation of schools and teachers; participants – students in the District Committee of the Geography Olympiad competition. The results of the competition were discussed and the memories of the finalists and winners were included. Attention was also paid to the importance of the effects of the District Geography Olympiad in Poznań in the process of educating geographers and in promoting geography in society.

Universities should develop and improve contact with Olympians in terms of preparing them for geographical studies. Olympiads are a very good place for students to cooperate with teachers and researchers. The participation of research workers, regardless of this cooperation within the Olympiad, may also be manifested in the development of textbooks that skillfully transpose geographical knowledge in an appropriate way and constitute important scientific and didactic aid for students. The scientific and educational values of the Geography Olympiad are crucial for the popularization

of knowledge both among young people and society. The quoted statements of the participants definitely emphasize the importance of the Geography Olympiad and draw attention to the substantive, educational and social benefits. The District Committee of the Geography Olympiad plays a unique role among schools, teachers and students in Greater Poland. Therefore, the durability of the Olympiads and their improvement should be secured, especially in the period of transformation of science and teaching in Poland.

Key words: Geography Olympiad, District Committee of the Geography Olympiad, district competitions, Greater Poland, Poznań Geographic Center